

Nr 90

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reformerad organisation av skolledningen i grundskolan m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 74 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 11 mars 1966, föreslagit riksdagen att dels godkänna i statsrådsprotokollet förordade riktlinjer för en reformerad organisation av skolledningen i grundskolan, dels ock besluta att sådana anställnings- eller arbetsvillkor för skolledare, biträdande skolledare och lärare vid kommunala gymnasier och fackskolor, som må bestämmas genom avtal, skall fastställas under medverkan av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Propositionen

I propositionen föreslås en reformering av skolledarorganisationen i grundskolan i syfte att åstadkomma en effektivisering av den pedagogiska ledningen. Sålunda framlägges förslag om en ändrad studierektorsorganisation, vilken i huvudsak innebär, att i rektorsområden av viss storlek inrättas en studierektorstjänst med hela rektorsområdet som verksamhetsområde. Arbetsfördelningen mellan rektor och studierektor föreslås få göras upp från fall till fall mellan de båda tjänstemännen och fastställas av skolstyrelsen. Undervisningsskyldigheten föreslås bli fastställd av länskolnämnden såsom en för rektor och studierektor gemensam undervisningsskyldighet, vilken därefter fördelas av rektor. Vidare behandlas frågan om lämpliga rationaliseringsåtgärder samt behovet av att kommunerna ställer biträdespersonal i tillräcklig omfattning till förfogande.

Utan samband med vad propositionen i övrigt innehåller behandlas slutligen frågan om medverkan av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer vid fastställande av vissa anställnings- eller arbetsvillkor för skolledare m. fl. vid kommunala gymnasier och fackskolor.

Motionerna

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken Stenberg och herr Jacobsson (I: 707) och den andra inom andra kammaren

av herr *Wennerfors* (II: 871), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 74 måtte besluta 1. att undervisningsskyldigheten för respektive skolledare skall fastställas var för sig, 2. att studierektorsbefattningen skall konstrueras som lönegradsplacerad tjänst;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wirtén m. fl.* (I: 708) och den andra inom andra kammaren av herr *Källstad m. fl.* (II: 870), i vilka hemställts att riksdagen vid behandling av propositionen nr 74 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t 1. ge till känna vad i motionerna anförts beträffande dels lönegradsplacerade heltidstjänster för studierektorer, dels arbetsfördelningen mellan rektor och studierektor och den för dem gemensamma undervisningsskyldigheten, 2. uttala, att befattningar såsom studierektorer för grundskolans högstadium övergångsvis må inrättas jämväl vid skolenheter, som består av gymnasium och grundskola.

Beträffande motiveringarna för ifrågavarande motionsyrkanden får utskottet hänvisa till motionerna II: 871 och II: 870.

Utskottet

Som framhållits i propositionen har sedan flera år i olika sammanhang understrukits, att den nuvarande skoladministrationen är behäftad med allvarliga brister. I syfte att få en del av dessa avhjälpna har i förevarande proposition uppdragits riktlinjer för en reformerad organisation av skolledningen i grundskolan. Med anledning av de synpunkter och yrkanden i anslutning till dessa riktlinjer, som framförts i ovannämnda motioner, får utskottet anföra följande.

Vad angår de förordade studierektorstjänsterna har departementschefen inte funnit anledning till erinran mot att, i enlighet med utredningens förslag, dessa tjänster konstrueras som arvodestjänster i förening med lärartjänster. Departementschefen har emellertid funnit det nödvändigt att frågan om tjänsternas konstruktion behandlas i samband med de överväganden av organisatorisk och förhandlingsmässig natur, som sammanhänger med reformen av gymnasiet m. m. och med en kommande lärarutbildningsreform. Vidare har i propositionen uttalats, att Kungl. Maj:t bör äga besluta angående tjänsternas konstruktion. I motionerna I: 707 och II: 871 yrkas, att riksdagen måtte besluta, att dessa tjänster skall konstrueras som lönegradsplacerade tjänster. Samma uppfattning i fråga om konstruktionen kommer till uttryck i motionerna I: 708 och II: 870, i vilka hemställs om skrivelse till Kungl. Maj:t i frågan. Med beaktande av att departementschefen ansett att frågan om nämnda tjänsters konstruktion bör behandlas i bl. a. förhandlingssammanhang finner sig utskottet icke böra biträda ifrågavarande motionsyrkanden.

Beträffande arbetsfördelningen mellan rektor och studierektor har i propositionen föreslagits, att denna utan bindning vid reglerande bestämmelser skall överenskommas mellan nämnda befattningshavare och fastställas av skolstyrelsen. Undervisningsskyldigheten föreslås fastställd av länskolnämnden som en

för rektorsområdets skolledning gemensam undervisningsskyldighet. Inom denna skall sedan rektor fördela undervisningsskyldigheten mellan sig och studierektor. I samtliga föreliggande motioner har uttryckts farhågor för ogynnsamma konsekvenser av det sålunda föreslagna systemet. För undvikande av dylika konsekvenser föreslås i motionerna I: 708 och II: 870 att normer eller alternativa förslag till arbetsfördelning bör utarbetas av skolöverstyrelsen. I motionerna I: 707 och II: 871 förordas att undervisningsskyldigheten för respektive skolledare skall fastställas var för sig.

Utskottet vill för sin del se propositionens förslag beträffande arbetsfördelning och undervisningsskyldighet som ett led i strävandena att nå fram till rationella arbetsformer. Den frihet, som systemet innebär, att i de enskilda fallen anpassa arbetsfördelningen efter lokala och personliga förhållanden synes utskottet värdefull. Vad i motionerna anförts finner utskottet inte utgöra tillräcklig anledning till ett avsteg från propositionen i denna del. Utskottet anser sig därför inte böra förorda bifall till motionerna, såvitt de nu är i fråga.

I motionerna I: 708 och II: 870 har påpekats, att det på många håll i landet övergångsvis kommer att finnas gymnasier samordnade med högstadier av grundskolan. För högstadiedelen av dessa skolor bör enligt motionärernas mening finnas möjlighet att inrätta tjänster som studierektor. Utskottet, som finner det angeläget, att kommunerna eftersträvar att i möjligaste mån förkorta den övergångsperiod, under vilken dylika samordnade skolor kommer att finnas, anser sig böra förutsätta att behovet av studierektorat vid ifrågavarande högstadier kommer att uppmärksammas av Kungl. Maj:t och kunna tillgodoses i den mån tillräckligt poängunderlag föreligger. Med hänsyn till det nu sagda torde motionerna I: 708 och II: 870, såvitt nu är i fråga, inte böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I propositionen har framhållits, att en inte ringa förbättring av arbetssituationen för skolledningen bör kunna åstadkommas genom rationaliseringsåtgärder av olika slag. Utskottet delar denna uppfattning och vill särskilt betona vikten av att man fortlöpande strävar efter en rationalisering av arbetsformerna, däri inräknat samarbetet mellan olika kommunala förvaltningar.

Vad i propositionen anförts och förordats beträffande organisationen av skolledningen i grundskolan och vissa spörsmål i anslutning därtill har inte i vidare mån än som framgått av det föregående givit utskottet anledning till särskilda uttalanden. Utskottet biträder propositionen i denna del.

Som ett fristående spörsmål har i propositionen tagits upp frågan om medverkan av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer vid fastställande av vissa anställnings- eller arbetsvillkor för skolledare, biträdande skolledare och lärare vid kommunala gymnasier och fackskolor. Vad härom anförts har inte givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 707 och II: 871 samt I: 708 och II: 870, samtliga motioner i vad de avser konstruktionen av tjänsterna som studierektor, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att motionerna I: 707 och II: 871 samt I: 708 och II: 870, samtliga motioner i vad de avser arbetsfördelningen mellan rektor och studierektor, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att motionerna I: 708 och II: 870, i vad de avser inrättande övergångsvis av vissa studierektorsbefattningar, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att riksdagen må godkänna de i statsrådsprotokollet över ekklesiastikärenden för den 11 mars 1966 förordade riktlinjerna för en reformerad organisation av skolledningen i grundskolan;

V. att riksdagen må besluta att sådana anställnings- eller arbetsvillkor för skolledare, biträdande skolledare och lärare vid kommunala gymnasier och fackskolor, som må bestämmas genom avtal, skall fastställas under medverkan av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Stockholm den 29 april 1966

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Gillström, Ivar Johansson, Virgin, Svensson, Söderberg, Harry Carlsson, Mårtensson, Bengt Gustavsson, Hjorth, Dahlén, Wååg, Nils-Eric Gustafsson, Wallmark och Wirtén; samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Blidfors, Bergman, fröken Olsson, herrar Nihlfors, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Kårby, Gustafsson i Uddevalla, Blomkvist, Mattsson, Berg, Nordstrandh, Källstad och Tobé.

Reservationer

- 1) av herr *Dahlén*
- 2) av herr *Wallmark*
- 3) av herr *Wirtén*
- 4) av herr *Nordstrandh*
- 5) av herr *Källstad*.